

การเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

A Comparative Study of the Tonal Systems of the Tai Phuan Language Chiang Khan District, Loei Province

วราพรรณ ทือรัมย์¹, ศุภกิต บัวขาว²

Varaphan Teearam², Supakit Buakaw³

Received: 20 August 2024

Revised: 20 November 2024

Accepted: 4 December 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ออกภาษา 2 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกลาง ตำบลปากตม และบ้านบวม ตำบลบวม ใช้แนวคิดกล่องวรรณยุกต์ของ วิลเลียม เจ เกิดนีย์ และวิเคราะห์สัทลักษณะของวรรณยุกต์โดยใช้โปรแกรม Praat ผลการวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ พบว่า ภาษาไทยบ้านกลาง มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง การแยกเสียงรวมเสียงบ้านกลางเป็นแบบ A1-234 B1234 C1=DL123 และ C234=DL4 (B≠DL) ส่วนภาษาไทยบ้านบวมมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง การแยกเสียงรวมเสียงบ้านบวมเป็นแบบ A1-234 C123-4 B123=DL123 และ B4=DL4 (B=DL) ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของการแยกเสียงรวมเสียงของภาษาไทย จากการเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยที่พูดในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีความแตกต่างกันทั้งจำนวนหน่วยเสียงและรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียง ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า บ้านบวมยังคงรักษาภาษาไทยดั้งเดิมไว้ได้เป็นอย่างดี ในขณะที่การแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยบ้านกลางมีลักษณะคล้ายกับภาษากลุ่มลาว การแปรเปลี่ยนของระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยบ้านกลางน่าจะเป็นผลจากการสัมผัสภาษา

คำสำคัญ: ภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ, ระบบเสียงวรรณยุกต์, ภาษาไทย, อำเภอเชียงคาน, จังหวัดเลย, การสัมผัสภาษา

Abstract

This study aimed to compare the tonal systems and the phonetic characteristics of the Tai Phuan language spoken in Chiang Khan District, Loei Province. Data were collected from

¹ สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น varaphan.t@kku.ac.th

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น supakitb@kku.ac.th

³ This article is part of a thesis titled "A Comparison of Phonological System of Tai Phuan Spoken at Chiangkhan District, Loei Province" Bachelor of Arts Program in Thai, Khon Kaen University.

² Thai Language Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University. varaphan.t@kku.ac.th

³ Assistant Professor, Thai Language Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University.

supakitb@kku.ac.th

two villages: Ban Klang, located in Pak Tum Sub-district, and Ban Buhom, located in Buhom Sub-district. The study employed William J. Gedney's tonal box framework for the analysis of tonal systems and utilized the Praat software for the phonetic analysis of tones. The findings revealed that the Tai Phuan language in Ban Klang exhibited five tonal units, with a tonal system categorized as A1-234 B1234 C1=DL123 and C234=DL4 ($B \neq DL$). In contrast, the Tai Phuan language in Ban Buhom demonstrated six tonal units, with a tonal system categorized as A1-234 C123-4 B123=DL123 and B4=DL4 ($B=DL$), which highlighted a distinctive feature of tonal merging patterns in the Tai Phuan language spoken in the two villages. The comparison of tonal systems between the Tai Phuan varieties spoken in Chiang Khan District indicated differences both in the number of tonal units and the patterns of tonal merging. The study showed that Ban Buhom had preserved the traditional Tai Phuan language well, whereas the tonal system in Ban Klang exhibited similarities to the Lao language group. The observed tonal changes in Ban Klang were likely the result of language contact.

Keywords: Comparative Linguistics, Tonal System, Tai Phuan Language, Loei Province, Language Contact

บทนำ

ประเทศไทยมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่รวมกันบริเวณที่ราบสูง ดินแดนนี้ เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ ชาวไทพวนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดตระกูลภาษาไทย-ลาว สำเนียงพวน มีหลักแหล่งเดิมอยู่เมืองพวน บริเวณทุ่งไหหิน แขวงเชียงขวางในประเทสลาว (เจ้าคำหลวง หน่อคำ, 2555) สอดคล้องกับ โปธิ แซมล่าเจียก (2537) กล่าวว่าถิ่นเดิมของเผ่าไทพวนอยู่ที่ทุ่งไหหิน แขวงเมืองพวน อันมีเชียงขวางเป็นเมืองหลวง ซึ่งมีร่องรอยหลักฐานหลายอย่าง ยืนยันตรงกันว่า ชาวไทพวนทยอยเคลื่อนย้ายจากเมืองพวนไปตั้งหลักแหล่งใหม่ทางสองฝั่งโขง บริเวณเวียงจันทน์จนถึงอีสานเหนือเมื่อนานมาแล้ว และยังมีบางกลุ่มเคลื่อนย้ายไปอยู่ภาคกลางทางลุ่มน้ำเจ้าพระยา อย่างน้อยตั้งแต่ยุคสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ก่อนที่จะมีศึกเจ้าอนุเวียงจันทน์ ทั้งนี้ ชาวไทพวนที่อพยพเข้ามาส่วนใหญ่กระจัดกระจาย

อยู่ทางภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งชาวไทพวนเหล่านี้มีบรรพบุรุษเป็นไทพวนกลุ่มใหญ่ที่อพยพจากการถูกกวาดต้อนมาจากประเทศลาว จากการทำสงครามของไทย (Brown, 1965) นอกจากนี้ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบในจังหวัดหนองคาย อุดรธานี และเลย (เรื่องเดช ปันเขื่อนขัติย์, 2531)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าภาษาไทพวนมีลักษณะสำคัญ คือ หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทพวนมี 20 หน่วยเสียง ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย 9 หน่วยเสียง ส่วนเสียงสระเดี่ยวในภาษาไทพวนพบจำนวน 18 หน่วยเสียง พบสระประสมมากที่สุด 3 หน่วยเสียง มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง และ 6 หน่วยเสียง มีการแยกเสียงรวมเสียงที่ถือเป็นลักษณะสำคัญของภาษาไทพวน คือ การรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B123 กับ DL123 และ B4=DL4 ($B=DL$) เห็นได้ว่าภาษาไทพวนมีระบบเสียงที่มีลักษณะสำคัญ โดยเฉพาะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ (พิณรัตน์ อัครวิฒนากุล, 2562)

อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีกลุ่มชาวไทพวนอพยพมาตั้งหลักแหล่งที่บ้านกลางและบ้านบุสม อุดลย์เดช ดิยะบุตร (2553) ได้ให้ข้อมูลไว้ว่ากลุ่มไทพวนที่อพยพมานี้มีถิ่นฐานเดิมอยู่ที่เมืองเตาไห หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมื่อครั้งพวกจีนฮ่อก่อกวนเงี้ยวรุกรานเมืองเตาไห ผู้นำชาวไทพวนกลุ่มหนึ่งอพยพมาจากหลวงพระบางล่องตามลำน้ำโขงมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านบุสม และบ้านกลาง แล้วคนเหล่านี้เรียกตนเองว่า “ไทพวน” ซึ่งจากข้อมูลการอพยพนี้อาจกล่าวได้ว่า ชาวไทพวนบ้านกลางและบ้านบุสมอาจจะอพยพมาจากถิ่นฐานเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันบ้านบุสมตำบลบุสม เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนถนนสายหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ในอำเภอเชียงคาน คนในหมู่บ้านอาจมีวิถีชีวิตสัมพันธ์กับผู้คนภายนอกหมู่บ้านได้ง่าย เช่น การได้รับการศึกษาในโรงเรียนของอำเภอเชียงคาน และการประกอบอาชีพนอกหมู่บ้าน อีกทั้ง ตำบลบุสมนิยมประกอบอาชีพเกษตรกร โดยมีการผลิตและส่งออกผลไม้ที่สำคัญภายในประเทศด้วย ในขณะที่บ้านกลาง ตำบลปากตม เป็นหมู่บ้านที่ห่างจากถนนสายหลักและมีโรงเรียนภายในหมู่บ้าน คนในหมู่บ้านมีวิถีชีวิตเป็นชาวไร่ชาวสวนยาง ประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านเป็นหลัก แต่จากการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้บอกภาษาใต้ให้ข้อมูลว่า ในปัจจุบันได้มีคนภายนอกจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่เข้ามาแต่งงานกับคนภายในหมู่บ้าน สอดคล้องกับกศน.อำเภอเชียงคาน (2553) ได้กล่าวว่าจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจนเมื่อ พ.ศ. 2540 ได้แยกหมู่บ้านใหม่ขึ้นมาอีกหนึ่งหมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 8 ซึ่งสาเหตุนี้อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้ภาษาไทพวนเกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษาใต้ จึงเป็นข้อที่น่าสนใจว่าจากประวัติการอพยพและสภาพแวดล้อมของถิ่นที่อยู่อาศัย ภายใต้บริบทเชิงสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของกลุ่มชาติพันธุ์ไทพวนในอำเภอเชียงคานท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

จะมีผลทำให้ภาษาไทพวนมีลักษณะของระบบเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อีกทั้งผลการศึกษาอาจทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเกิดจากการสัมผัสภาษาของภาษาถิ่นอื่นอีกด้วย

ชาวไทพวนในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกรายล้อมด้วยผู้พูดภาษาถิ่นเลย ซึ่งถือว่าเป็นภาษาที่มีผู้พูดเป็นจำนวนมาก ในอำเภอเชียงคาน จึงอาจกล่าวได้ว่า ภาษาเลยเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีและมีอิทธิพลมากกว่า ซึ่งทั้งบ้านกลางและบ้านบุสมสามารถเกิดการสัมผัสภาษาของภาษาถิ่นข้างเคียงได้จากสาเหตุหลายประการ เช่น การไปมาหาสู่กัน การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง และการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์ ล้วนแต่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548) และยังสามารถอ้างอิงกับงานวิจัยของ อรรถวิทย์ รอดเจริญ และคณะ (2559) ศึกษาการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทย อำเภอ ชินผิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า ปัจจัยทางสังคมมีผลต่อการสัมผัสภาษาของชาว ไตหย่าหลายประการ เช่น อายุ อาชีพ การศึกษา โดยชาวไตหย่าวัยกลางคนถึงวัยสูงอายุที่มีการศึกษาไม่สูง และประกอบอาชีพภายในหมู่บ้านจะใช้ภาษาไตหย่าเป็นหลัก หากมีการติดต่อค้าขายกับคนภายนอกพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวจีนอันจึงจะใช้ภาษาจีน อีกทั้งหนุ่มสาวชาวไตหย่านิยมเข้าไปทำงานในเมือง การสัมผัสภาษาจึงมีมากขึ้นไปด้วย

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาในอดีต พบว่ามีการศึกษาการแปรของเสียงวรรณยุกต์ในภาษา ไทพวนบ้านกลาง อำเภอเชียงคาน (ฐนพรรณ รูปหอม, 2560) การใช้คำลงท้ายในภาษาไทพวนบ้านบุสม (ณชาภุญา สิงห์เสนา, 2556) แต่ยังไม่พบการศึกษาการเปรียบเทียบความแตกต่างของระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทพวนที่พูดในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย อีกทั้งในแง่ของการเปลี่ยนแปลง

เสียงวรรณยุกต์อันเกิดจากอิทธิพลการสัมผัสภาษาถิ่นข้างเคียง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาระบบเสียงวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยวนบ้านกลาง ตำบลปากตม เปรียบเทียบกับภาษาไทยวนบ้านบุสม ตำบลบุสม อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย โดยผลการศึกษาคงจะแสดงให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของภาษาไทยวนที่พูดใน อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย อีกทั้งยังแสดงถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดของภาษาไทยวนใน อำเภอเชียงคน และอาจแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยวนได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์และ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยวนบ้านกลางและภาษาไทยวนบ้านบุสม อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย
2. เพื่อเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์และ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยวนบ้านกลางกับภาษาไทยวนบ้านบุสม อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. พื้นที่ในการเก็บข้อมูลและผู้บอกภาษา

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการเก็บข้อมูลภาคสนามจากผู้บอกภาษา บ้านกลาง หมู่ที่ 3 ตำบลปากตม และบ้านบุสม หมู่ที่ 1 ตำบลบุสม อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย เก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาหมู่บ้านละ 3 คน รวมผู้บอกภาษาในการวิจัยทั้งหมด 6 คน กำหนดให้ผู้บอกภาษาคนที่ 1 เป็นผู้บอกภาษาหลัก และผู้บอกภาษาคนที่ 2 และ 3 เป็นผู้บอกภาษารองเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของภาษา โดยผู้บอกภาษาต้องเป็นผู้ที่เกิดในบ้านกลาง และบ้านบุสม อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย

เติบโตและไม่เคยอพยพไปอยู่ที่อื่น บิดามารดามีภูมิลำเนาอยู่ที่หมู่บ้านกลาง และบ้านบุสม คู่สมรสควรเป็นคนที่เกิดและเติบโตที่หมู่บ้านเดียวกัน ผู้บอกภาษาเป็นเพศหญิงเนื่องจากผู้หญิงส่วนใหญ่มักจะอยู่ในหมู่บ้านไม่ได้ออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน และไม่ได้ติดต่อกับคนภายนอกหมู่บ้านมากนัก มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป เพราะผู้บอกภาษาที่มีอายุมากจะรักษาเสียงดั้งเดิมไว้เป็นอย่างดีเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาไม่เกินระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพราะจะได้ไม่มีอิทธิพลในเรื่องของภาษาไทยมาตรฐานมาก มีความสมบูรณ์ของอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงที่สมบูรณ์ เช่น มีฟันครบทั้งชุดโดยเฉพาฟันหน้า และผู้บอกภาษาควรเป็นผู้ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล มีความสามารถในการตอบคำถามต่าง ๆ ได้ มีไหวพริบปฏิภาณ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้รายการคำศัพท์ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

รายการคำศัพท์สำหรับเก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ ใช้รายการคำสำหรับเก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์เพื่อวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ของ วิลเลียม เจ เก็ดนีย์ (Gedney, 1972) จำนวน 60 คำ สำหรับการวิเคราะห์วรรณยุกต์ด้วยการฟังเพื่อวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์และการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์

Gedney (1972 อ้างถึงใน สมทรงบุรุษพัฒน์, 2543) กล่าวถึงการศึกษาระบบวรรณยุกต์ของภาษาถิ่นตระกูลไทจะแยกพยางค์ออกเป็นพยางค์เป็นและพยางค์ตาย ซึ่งในภาษาไทยดั้งเดิมมีระบบวรรณยุกต์ 3 วรรณยุกต์ โดยวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นคือ *A *B *C ในพยางค์ตายเป็นวรรณยุกต์ที่ 4 คือ *D โดยพยัญชนะต้นดั้งเดิมทั้ง 4 กลุ่มมีอิทธิพลต่อการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิม ซึ่งสามารถเขียนด้วยสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

A คือ วรรณยุกต์ในคำภาษาไทยมาตรฐานปัจจุบันไม่ใช้รูปวรรณยุกต์

B คือ เสียงวรรณยุกต์ในคำภาษาไทยมาตรฐานปัจจุบันใช้รูปวรรณยุกต์เอก

C คือ เสียงวรรณยุกต์ในคำภาษาไทยมาตรฐานปัจจุบันใช้รูปวรรณยุกต์โท

D คือ เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ตายแยกเป็น DL คือ เสียงวรรณยุกต์พยางค์ตายเสียงยาว DS คือ เสียงวรรณยุกต์พยางค์ตายเสียงสั้น ทั้งนี้ ไม่ควรยึดเอาระบบการเขียนวรรณยุกต์ของภาษาไทยมาตรฐานทั้งหมด เนื่องจากบางคำมีการแปรและการยืมคำภาษาถิ่น ทำให้วรรณยุกต์ของภาษาไทยมาตรฐานปัจจุบันอาจจะไม่ตรงกับกรเขียนวรรณยุกต์ ดังนั้นอาจจะต้องพิจารณาจากรูปปัจจุบันในภาษา ต่าง ๆ ของภาษาตระกูลไทด้วย Gedney (1972) ได้เสนอวิธีการศึกษาระบบวรรณยุกต์เรื่อง ภาษาถิ่นตระกูลไทไว้ในบทความ "A checklist for determining tones in Tai dialects" โดยแบ่งเสียงพยัญชนะต้นของภาษาไทยดั้งเดิมเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

เสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงเสียดแทรก ไม่ก้อง ได้แก่ */ph, th, kh, ch, h, f, s, x, hm, hn, hŋ, hl, hr, hw, hj, hɲ/

เสียงกลุ่มนี้เขียนด้วยอักษรสูง ได้แก่ ผ ถ ฐ ข ฃ ฉ ฝ ศ ษ ส ห หรืออักษรต่ำที่มี ห นำ ได้แก่ หม หน หญ หง หล หร หว และ หย

เสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงหยุดไม่พ่นลม ไม่ก้อง ได้แก่ */p, t, k, c/ เสียงกลุ่มนี้เขียนด้วยอักษรกลาง ได้แก่ ป ต จ ก เสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงบีบเส้นเสียง */ʔb, ʔd, ʔ/ เสียงกลุ่มนี้เขียนด้วยอักษรกลาง ได้แก่ บ ต อ และ อ นำ คือ อย

เสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยดั้งเดิมเป็นเสียงก้อง */b, d, g, j, m, n, ŋ, ɲ, l, r, v, ʏ, z, j, w/ เสียงในภาษาไทยมาตรฐานปัจจุบันคือ /ph th ch kh f s h m n l r w j/ เขียนด้วยอักษรต่ำ ได้แก่ พ ท ช ค ต ฟ ซ ม น ญ ง ว ย ล ร

จากแนวคิดเสียงพยัญชนะต้นดั้งเดิม Gedney จึงสร้างกล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ (Tone Box) โดยถือเอาความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกับเสียงวรรณยุกต์ดั้งเดิมเป็นเกณฑ์ กำหนด ใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บข้อมูลหาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาไทยถิ่นหนึ่งกับภาษาไทยอีกถิ่นหนึ่งได้ ทำให้ช่วยแบ่งกลุ่มภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ ได้ง่าย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กล่องทดสอบเสียงวรรณยุกต์ ดัดแปลงจาก Gedney (1972)

	A	B	C	DL	DS
1	หู ขา หัว	ไข่ ผ่า เข่า	ข้าว เสื่อ ห้า	ขาด เหยือก หาบ	หมัด สุก ผัก
2	ปี ตา กิน	ป่า ไก่ แก่	บ้า กล้า ต้ม	ปอด ปีก ดอก	กบ ตับ เจ็บ
3	บิน แดง ดาว	บ่า บ่าว ต่า	บ้า บ้าน อ้า	แดด อาบ ดอก	เบ็ด ดิบ ออก
4	มือ ควายน	พ่อ แม่ ไร่	น้ำ น่อง ม้า	มีด ลูก เลือด	นก มัด ลัก

รายการคำชุดเทียบเสียงคล้ายเพื่อวิเคราะห์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ด้วยวิธีทางกลศาสตร์ และตรวจสอบความถูกต้องแม่นยำ เนื่องจากรายการคำมีลักษณะของเสียงพยัญชนะและสระใกล้เคียงกัน เพื่อลดการแปรของคำ

ความถี่มูลฐานอันเกิดจากอิทธิพลของพยัญชนะต้นและสระที่แตกต่างกัน โดยใช้รายการคำชุดเทียบเสียงคล้าย จำนวน 20 คำ จากงานวิจัยของพิณรัตน์ อัครวิฒนากุล (2546) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายการคำชุดเทียบเสียงคล้าย ดัดแปลงจาก พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546)

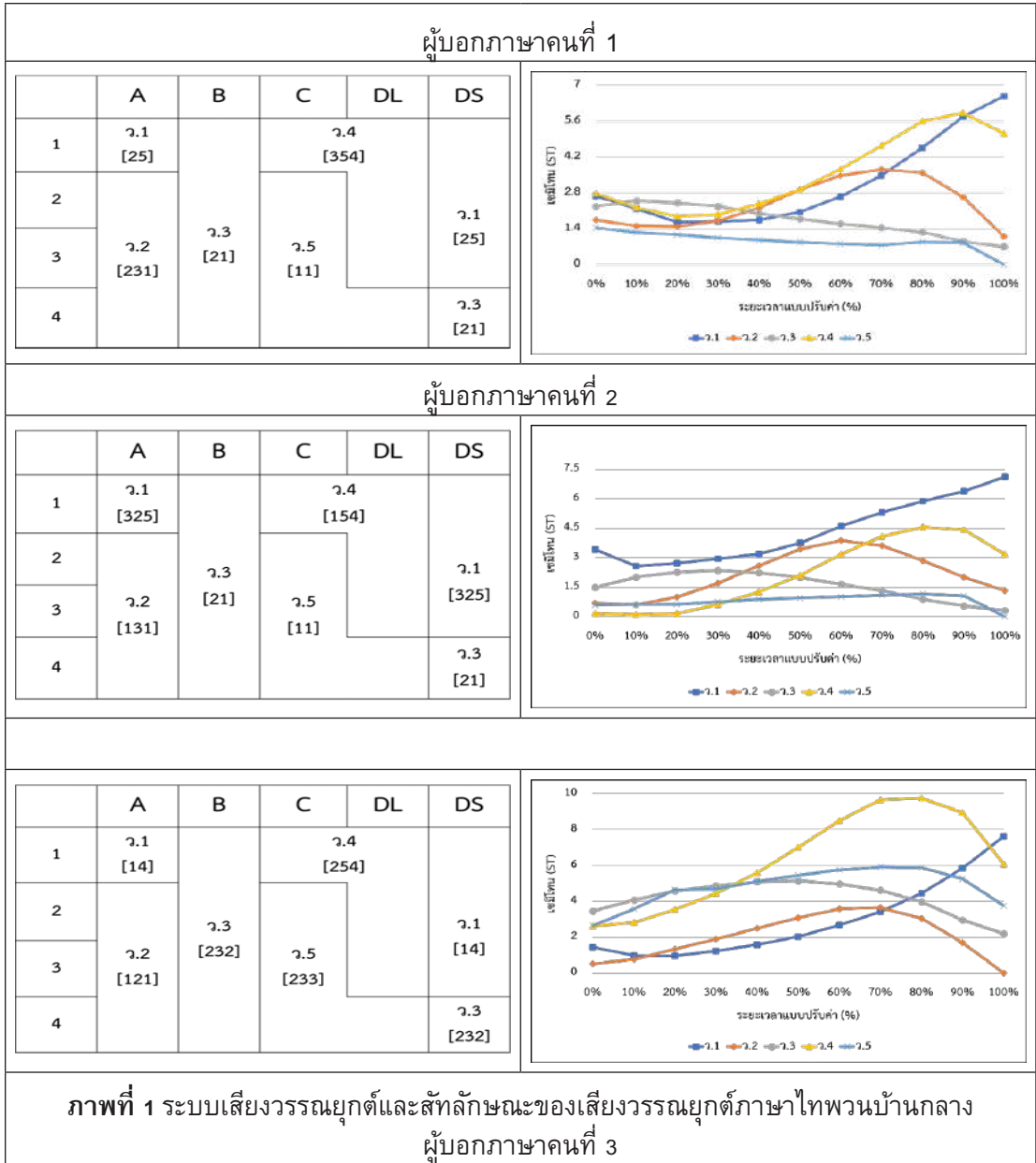
	A	B	C	DL	DS
1	ขา	ข่า	ข้า	ขาด	ขัด
2	ปา	ป้า	บ้ำ	ปาด	บัด
3	บาน	บ่า	บ้ำ	บาด	บัต
4	คา	ค่า	ค้ำ	คาด	คัต

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาไทยพวนที่พูดในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอโดยใช้กล่องวรรณยุกต์ ว. ในกล่องวรรณยุกต์ หมายถึง หน่วยเสียงวรรณยุกต์ หมายเลข 1-6 หมายถึง ลำดับของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ โดยนับจากบนลงล่าง ซ้ายไปขวา

1. ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยพวนบ้านกลาง

จากการวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยพวนบ้านกลาง อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่าภาษาไทยพวนบ้านกลางมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง มีการแยกเสียงเป็นแบบ A1-234, B1234, C1-234, DL123-4 และ DS123-4 มีการรวมเสียงวรรณยุกต์เป็นแบบ A1=DS123, B1234=DS4, C1=DL123 และ C234=DL4 โดยมีรายละเอียด ดังภาพที่ 1

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยวนบ้านกลาง อธิบายสัญลักษณ์ได้ ดังนี้

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น [25] มีรูปแปรคือ เสียงกลาง - ตก - ขึ้น [325] และเสียงต่ำ - ขึ้น [14] ปรากฏในคำพยางค์เป็นช่อง A1 เช่น /la:n¹/

[la:n²⁵] ‘หลาน’, /hiw¹/ [hiw²⁵] ‘หิว’ และปรากฏในคำพยางค์ตาย เสียงสั้น ช่อง DS123 เช่น /tok¹/ [tok²⁵] ‘ตก’, /jot¹/ [jot²⁵] ‘หยด’

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น - ตก [231] มีรูปแปรคือ เสียงต่ำ - ขึ้น - ตก [131/121] ปรากฏในคำพยางค์

เป็น ช่อง A234 เช่น /kaw²/ [kaw²³¹] ‘เกา’, /h²e:/ [h²e:²³¹] ‘เท’

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ตก [21] มีรูปแปรคือ เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น - ตก [232] ปรากฏในคำพยางค์เป็น ช่อง B1234 เช่น /pan³/ [pan²¹] ‘ปัน’, /hɔ:n³/ [hɔ:n²¹] ‘ร่อน’ และปรากฏในคำพยางค์ตาย เสียงสั้น ช่อง DS4 เช่น /h³up³/ [h³up²¹] ‘ทุบ’, /wat³/ [wat²¹] ‘วัด’

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงกลาง - ขึ้น - ตก [354] มีรูปแปรคือ เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น - ตก [254] และเสียงต่ำ - ขึ้น - ตก [154] ปรากฏในคำพยางค์เป็น ช่อง C1 เช่น /k⁴a:m⁴/ [k⁴a:m³⁵⁴] ‘ข้าม’, /k⁴un⁴/ [k⁴un³⁵⁴] ‘ขึ้น’ และปรากฏในคำพยางค์ตาย เสียงยาว ช่อง DL123 เช่น /piak⁴/ [piak³⁵⁴] ‘เปียก’, /pɔ:t⁴/ [pɔ:t³⁵⁴] ‘ปอด’

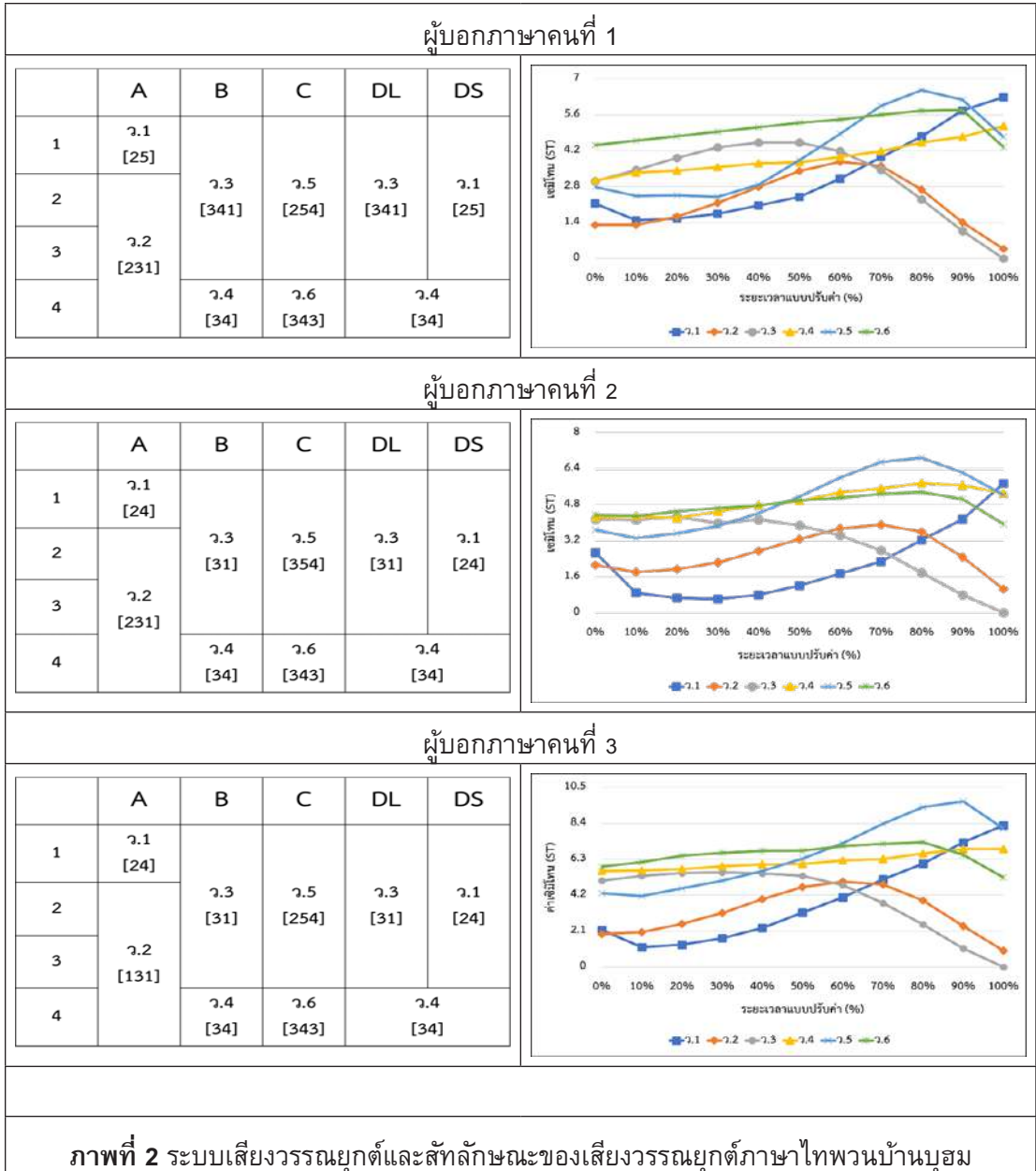
หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงต่ำระดับ [11] มีรูปแปรคือ เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้นระดับ [233] ปรากฏในคำพยางค์เป็น ช่อง C234 เช่น /ton⁵/ [ton¹¹] ‘ตัน’, /kuŋ⁵/ [kuŋ¹¹] ‘กุ่ม’

และปรากฏในคำพยางค์ตาย เสียงยาว ช่อง DL4 เช่น /t⁵a:k⁵/ [t⁵a:k¹¹] ‘ทาก’, /nɔ:k⁵/ [nɔ:k¹¹] ‘นอก’

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 5 หน่วยเสียง สามารถเกิดในพยางค์เป็นได้ทุกหน่วยเสียง ส่วนในพยางค์ตาย วรรณยุกต์ที่ 1 สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ตายเสียงสั้น วรรณยุกต์ที่ 3 สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ตายเสียงสั้น วรรณยุกต์ที่ 4 สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ตายเสียงยาว และวรรณยุกต์ที่ 5 สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ตายเสียงยาว

2. ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยพวนบ้านนุสม

จากการวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยพวนบ้านนุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า ภาษาไทยพวนบ้านนุสมมีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง มีการแยกเสียงเป็นแบบ A1-234, B123-4, C123-4, DL123-4 และ DS123-4 มีการรวมเสียงวรรณยุกต์เป็นแบบ A1=DS123, B123=DL123 และ B4=DL/DS4 โดยมีรายละเอียด ดังภาพที่ 2

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยวนบ้านบุษุม สามารถอธิบายสัญลักษณ์ได้ ดังนี้

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น [25] มีรูปแปรคือ เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น [24] ปรากฏในคำพยางค์เป็น ช่อง A1 เช่น /fon¹/ [fon²⁵] ‘ฝน’, /sɛ:ŋ¹/

[sɛ:ŋ²⁵] ‘แสง’ และปรากฏในคำพยางค์ตาย เสียงสั้น ช่อง DS123 เช่น /hot¹/ [hot²⁵] ‘หด’, /nak¹/ [nak²⁵] ‘หนัก’

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น - ตก [231] มีรูปแปรคือ เสียงต่ำ - ขึ้น - ตก [131] ปรากฏในคำพยางค์เป็น

ช่อง A234 เช่น /daŋ²/ [daŋ²³¹] ‘ดั่ง’, /tem²/ [tem²³¹] ‘เต็ม’

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 เป็นเสียงกลาง - ขึ้น - ตก [341] มีรูปแปรคือ เสียงกลาง - ตก [31] ปรากฏในคำพยางค์เป็น ช่อง B123 เช่น /ba:³/ [ba:³⁴¹] ‘ป่า’, /fa:³/ [fa:³⁴¹] ‘ฝ่า’ และปรากฏในคำพยางค์ตาย เสียงยาว ช่อง DL123 เช่น /sa:k³/ [sa:k³⁴¹] ‘สาก’, /pe:t³/ [pe:t³⁴¹] ‘แปด’

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 เป็นเสียงกลาง - ขึ้น [34] ปรากฏในคำพยางค์เป็น ช่อง B4 เช่น /p^ho:⁴/ [p^ho:³⁴] ‘พ่อ’, /me:⁴/ [me:³⁴] ‘แม่’ และปรากฏในคำพยางค์ตาย เสียงยาว และเสียงสั้น ช่อง DL4 และ DS4 เช่น /ɽ:k⁴/ [ɽ:k³⁴] ‘ลึ้ก’, /sak⁴/ [sak³⁴] ‘ซັก’

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 เป็นเสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น - ตก [254] มีรูปแปรคือ เสียงกลาง - ขึ้น - ตก [354] ปรากฏในคำพยางค์เป็น ช่อง C123 เช่น /hiw⁵/ [hiw²⁵⁴] ‘หิว’, /kiŋ⁵/

[kiŋ²⁵⁴] ‘กิ้ง’

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6 เป็นเสียงกลาง - ขึ้น - ตก [343] ปรากฏในคำพยางค์เป็น ช่อง C4 เช่น /mo:⁶/ [mo:³⁴³] ‘โม’, /ŋo:m⁶/ [ŋo:m³⁴³] ‘ยอม’

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 6 หน่วยเสียง สามารถเกิดในพยางค์เป็นได้ทุกหน่วยเสียง ส่วนในพยางค์ตาย วรรณยุกต์ที่ 1 สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ตายเสียงสั้น วรรณยุกต์ที่ 3 สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ตายเสียงยาว และวรรณยุกต์ที่ 4 สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ตายเสียงยาวและเสียงสั้น

3. การเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยวนที่พูดในอำเภอเขียงคาน จังหวัดเลย

จากการวิเคราะห์ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยวนบ้านกลาง และภาษาไทยวนบ้านบูนพบว่า มีความแตกต่างกันทั้งจำนวนหน่วยเสียงและการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ ดังภาพที่ 3

ภาษาไทยวนบ้านกลาง						ภาษาไทยวนบ้านบูน					
B≠DL						B=DL					
	A	B	C	DL	DS		A	B	C	DL	DS
1	ว.1		ว.4			1	ว.1				
2					ว.1	2		ว.3	ว.5	ว.3	ว.1
3	ว.2	ว.3	ว.5			3	ว.2				
4					ว.3	4		ว.4	ว.6	ว.4	

ภาพที่ 3 ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยวนบ้านกลางและภาษาไทยวนบ้านบูน

จากภาพ ผู้วิจัยจะอธิบายการแยกเสียงรวมเสียง และยึดสัญลักษณ์ของผู้บอกภาษาคคนที่ 1 ในการอธิบายการเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ รายละเอียดดังนี้

ภาษาไทยวนบ้านกลางมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A เป็นแบบ A1-234 วรรณยุกต์ในช่อง B เป็นแบบ B1234 (ไม่มีการแยกเสียง) วรรณยุกต์ในช่อง C เป็นแบบ C1-234 วรรณยุกต์ในช่อง DL เป็นแบบ DL123-4 และวรรณยุกต์ในช่อง DS เป็นแบบ DS123-4 ส่วนการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A1 มีการรวมเสียงกับ DS123 ($A1=DS123$) วรรณยุกต์ในช่อง B1234 มีการรวมเสียงกับ DS4 ($B1234=DS4$) วรรณยุกต์ในช่อง C1 มีการรวมเสียงกับ DL123 ($C1=DL123$) และวรรณยุกต์ในช่อง C234 มีการรวมเสียงกับ DL4 ($C234=DL4$)

ภาษาไทยวนบ้านนุสมมีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A เป็นแบบ A1-234 วรรณยุกต์ในช่อง B เป็นแบบ B123-4 วรรณยุกต์ในช่อง C เป็นแบบ C123-4 วรรณยุกต์ในช่อง DL เป็นแบบ DL123-4 วรรณยุกต์ในช่อง DS เป็นแบบ DS123-4 ส่วนการรวมเสียงวรรณยุกต์ในช่อง A1 มีการรวมเสียงกับ DS123 ($A1=DS123$) วรรณยุกต์ในช่อง B123 มีการรวมเสียงกับ DL123 ($B123=DL123$) วรรณยุกต์ในช่อง B4 มีการรวมเสียงกับ DL/DS4 ($B4=DL/DS4$)

สัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยวนบ้านกลางและภาษาไทยวนบ้านนุสม มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) วรรณยุกต์ช่อง A คำพยางค์เป็นในแต่ละถิ่นมีสัญลักษณ์ ดังนี้

1.1) ภาษาไทยวนบ้านกลาง แยกเป็น 2 หน่วยเสียง ได้แก่ A1 เป็นวรรณยุกต์

ที่ 1 เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น [25] และ A234 เป็นวรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น - ตก [231]

1.2) ภาษาไทยวนบ้านนุสม แยกเป็น 2 หน่วยเสียง ได้แก่ A1 เป็นวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น [25] และ A234 เป็นวรรณยุกต์ที่ 2 เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น - ตก [231]

	ภาษาไทยวนบ้านกลาง	ภาษาไทยวนบ้านนุสม
วรรณยุกต์ช่อง A		
ทุ	↘	↘
ปี		
จิน	↘	↘
มือ		

ภาพที่ 4 เปรียบเทียบสัญลักษณ์เสียงวรรณยุกต์ช่อง A

จากภาพ สรุปได้ว่าวรรณยุกต์ช่อง A ภาษาไทยวนบ้านกลางและภาษาไทยวนบ้านนุสม เหมือนกันทั้งการแยกเสียงรวมเสียงและสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์

2) วรรณยุกต์ช่อง B คำพยางค์เป็นในแต่ละถิ่นมีสัญลักษณ์ ดังนี้

2.1) ภาษาไทยวนบ้านกลาง ไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ในช่อง B มีเสียงเดียวคือ B1234 เป็นวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ตก [21]

2.2) ภาษาไทยวนบ้านนุสม แยกเป็น 2 หน่วยเสียง ได้แก่ B123 เป็นวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลาง - ขึ้น - ตก [341] และ B4 เป็นวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลาง - ขึ้น [34]

วรรณยุกต์ช่อง B \ ภาษาไทยวน	ภาษาไทยวน บ้านกลาง	ภาษาไทยวน บ้านบูน
วรรณยุกต์ช่อง B		
โห่	L	h
ป้า		
ป๊า		
พ้อ		h

ภาพที่ 5 เปรียบเทียบสัญลักษณ์เสียงวรรณยุกต์ช่อง B

จากภาพสรุปได้ว่าวรรณยุกต์ช่อง B ภาษาไทยวนบ้านกลางและภาษาไทยวนบ้านบูนมีความแตกต่างกันทั้งการแยกเสียงรวมเสียงและสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์

4) วรรณยุกต์ช่อง C คำพยางค์เป็นในแต่ละถิ่นมีสัญลักษณ์ ดังนี้

4.1) ภาษาไทยวนบ้านกลาง แยกเป็น 2 หน่วยเสียง ได้แก่ C1 เป็นวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลาง - ขึ้น - ตก [354] และ C234 เป็นวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงต่ำระดับ [11]

4.2) ภาษาไทยวนบ้านบูน แยกเป็น 2 หน่วยเสียง ได้แก่ C123 เป็นวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น - ตก [254] และ C4 เป็นวรรณยุกต์ที่ 6 เสียงกลาง - ขึ้น - ตก [343]

วรรณยุกต์ช่อง C \ ภาษาไทยวน	ภาษาไทยวน บ้านกลาง	ภาษาไทยวน บ้านบูน
วรรณยุกต์ช่อง C		
ข้าว	L	h
ป้า		
ป๊า	L	h
พ๊า		

ภาพที่ 6 เปรียบเทียบสัญลักษณ์เสียงวรรณยุกต์ช่อง C

จากภาพสรุปได้ว่าวรรณยุกต์ช่อง C ภาษาไทยวนบ้านกลางและภาษาไทยวนบ้านบูนมีความแตกต่างกันทั้งการแยกเสียงรวมเสียงและสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์

5) วรรณยุกต์ช่อง DL คำพยางค์ตาย เสียง ยาว ในแต่ละถิ่นมีสัญลักษณ์ ดังนี้

5.1) ภาษาไทยวนบ้านกลาง แยกเป็น 2 หน่วยเสียง ได้แก่ DL123 เป็นวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลาง - ขึ้น - ตก [354] และ DL4 เป็นวรรณยุกต์ที่ 5 เสียงต่ำระดับ [11]

5.2) ภาษาไทยวนบ้านบูน แยกเป็น 2 หน่วยเสียง ได้แก่ DL123 เป็นวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลาง - ขึ้น - ตก [341] และ DL4 เป็นวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลาง - ขึ้น [34]

วรรณยุกต์ช่อง DL \ ภาษาไทยวน	ภาษาไทยวน บ้านกลาง	ภาษาไทยวน บ้านบูน
วรรณยุกต์ช่อง DL		
ขาด	L	h
ปอด		
แคด	L	h
มิด		

ภาพที่ 7 เปรียบเทียบสัญลักษณ์เสียงวรรณยุกต์ ช่อง DL

จากภาพสรุปได้ว่าวรรณยุกต์ช่อง DL ภาษาไทยวนบ้านกลางและภาษาไทยวนบ้านบูนมีการแยกเสียงรวมเสียงเหมือนกันส่วนสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์มีความแตกต่างกัน วรรณยุกต์ช่อง DS คำพยางค์ตาย เสียงสั้น ในแต่ละถิ่นมีสัญลักษณ์ ดังนี้

ภาษาไทยวนบ้านกลาง แยกเป็น 2 หน่วยเสียง ได้แก่ DS123 เป็นวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น [25] และ DS4 เป็นวรรณยุกต์ที่ 3 เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ตก [21]

ภาษาไทพวนบ้านนุสม แยกเป็น 2 หน่วยเสียง ได้แก่ DS123 เป็นวรรณยุกต์ที่ 1 เสียงกลางค่อนข้างต่ำ - ขึ้น [25] และ DS4 เป็นวรรณยุกต์ที่ 4 เสียงกลาง - ขึ้น [34]

วรรณยุกต์ช่อง DS \ ภาษาไทพวน	ภาษาไทพวน บ้านกลาง	ภาษาไทพวน บ้านนุสม
หมัด	↘	↘
กบ		
เบ็ด	↗	↗
นก		

ภาพที่ 8 เปรียบเทียบสัญลักษณ์เสียงวรรณยุกต์ ช่อง DS

จากภาพสรุปได้ว่าวรรณยุกต์ช่อง DS ภาษาไทพวนบ้านกลางและภาษาไทพวนบ้านนุสมมีการแยกเสียงรวมเสียงเหมือนกัน สัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS123 เหมือนกัน ส่วนสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในช่อง DS4 มีความแตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทพวนที่พูดในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ได้แก่ หมู่บ้านกลาง ตำบลปากตม และหมู่บ้านนุสม ตำบลนุสม สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทพวนบ้านกลาง มีจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง มีการแยกเสียงรวมเสียงแบบ A1-234, B1234 (ไม่มีการแยกเสียง) C1=DL123 และ C234=DL4 ส่วนบ้านนุสม มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง มีการแยกเสียงรวมเสียงแบบ A1-234 C123-4 B123=DL123 และ B4=DL/DS4

จากการเปรียบเทียบรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาไทพวนบ้านกลางและภาษาไทพวนบ้านนุสม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย กับงานวิจัยของ พิณรัตน์ อัครวัฒน์กุล (2562) ที่ได้ระบุความแตกต่างของภาษาพวนและภาษาลาวไว้อย่างชัดเจน คือ ในภาษาไทพวนจะมีวรรณยุกต์ช่อง B=DL กล่าวคือ B123=DL123 และ B4=DL4 ส่วนในภาษาลาวเป็นแบบ B≠DL กล่าวคือ C1=DL123 และ C234=DL4 ซึ่งความแตกต่างของการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทพวนบ้านกลางและบ้านนุสมมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดเจน สรุปได้ดังภาพที่ 9

วรรณยุกต์ \ ภาษา	บ้านกลาง	บ้านนุสม	
แนวตั้ง	A	A1-234	A1-234
	B	B1234	B123-4
	C	C1-234	C123-4
	DL	DL123-4	DL123-4
	DS	DS123-4	DS123-4

วรรณยุกต์ \ ภาษา	บ้านกลาง	บ้านนุสม
แนวนอน	B≠DL	B=DL
	A1=DS123	A1=DS123
	B1234=DS4	B123=DL123
	C1=DL123	B4=DL/DS4
	C234=DL4	

ภาพที่ 9 เปรียบเทียบการแยกเสียงรวมเสียงภาษาไทพวนบ้านกลางและภาษาไทพวนบ้านนุสม

เมื่อพิจารณาจากระบบเสียงวรรณยุกต์ ภาษาไทพวนบ้านกลางและภาษาไทพวนบ้านบวม จะเห็นได้ว่าบ้านบวมยังคงรักษาภาษาไทพวนดั้งเดิมไว้ได้เป็นอย่างดีตามเกณฑ์การแยกภาษาพวนกับภาษาลาวดังที่กล่าวไว้ในข้างต้น (พิณรัตน์ อัครวิฒนากุล, 2562) ซึ่งจากประวัติการอพยพที่ได้กล่าวในบทนำเห็นได้ว่าชาวไทพวนอพยพมาตั้งหลักแหล่งที่บ้านบวมเป็นที่แรกก่อน และไทพวนบางกลุ่มได้ย้ายหลักแหล่งไปยังบ้านกลาง จึงอาจกล่าวได้ว่าบ้านบวมยังคงรักษาอัตลักษณ์การใช้ภาษาดั้งเดิมไว้ได้ดีกว่ากลุ่มที่มีการอพยพย้ายถิ่นฐาน ทั้งนี้ การอพยพเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของภาษาได้ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548) และเมื่อนำระบบเสียงวรรณยุกต์ไปเปรียบเทียบกับภาษาไทพวนถิ่นอื่น พบว่ามีลักษณะคล้ายกับภาษาไทพวนอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี ของบราวน์ (Brown, 1965) กล่าวคือ มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง มีการแยกเสียงรวมเสียงแบบ A1-234 B123-4 C123-4 DL/DS123-4 B123=DL123 และ B4=DL4 ส่วนภาษาไทพวนบ้านกลางนั้นมีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ช่อง

B≠DL และ B1234 (ไม่มีการแยกเสียง) C1=DL123 และ C234=DL4 ซึ่งเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับลักษณะเด่นของภาษาลาว (พิณรัตน์ อัครวิฒนากุล, 2562) และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับภาษาไทพวนถิ่นอื่น ๆ ยังพบว่า ระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทพวนบ้านกลางมีระบบวรรณยุกต์ไม่เหมือนภาษาไทพวนถิ่นอื่น แต่มีรูปแบบการแยกเสียงรวมเสียงคล้ายกับภาษาเลย ในงานของ ศุภกิต บัวขาว (2561) ศึกษาวรรณยุกต์ภาษาเลย อำเภอเชียงคาน พบที่มีการแยกเสียงรวมเสียงแบบ A1-234 B1234 C1=DL123 และ C234=DL4 ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับภาษาไทพวนบ้านกลาง จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าบ้านกลางอยู่ในพื้นที่ที่ถูกล้อมรอบด้วยผู้พูดภาษาเลย ซึ่งเป็นภาษาที่มีศักดิ์ศรีมากกว่า สอดคล้องกับสมมติฐานของผู้วิจัยที่ว่า ผู้พูดภาษาไทพวนอาจได้รับอิทธิพลของภาษาถิ่นข้างเคียง จากการสัมผัสภาษา (language contact) ของภาษาเลย จึงมีผลต่อผู้พูดภาษาไทพวน ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงของภาษาสามารถเกิดขึ้นได้เสมอตามกาลเวลา โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก อันเกิดจากปัจจัยทางสังคม (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548)

เอกสารอ้างอิง

- กศน.อำเภอเชียงคาน. (2553). *ประวัติศาสตร์หมู่บ้านและชุมชนในจังหวัดเลย อำเภอเชียงคาน*. รุ่งแสงธุรกิจการพิมพ์.
- เจ้าคำหลวง หน่อคำ. (2555). *ประวัติศาสตร์เมืองพวน* (พันธุ์ทิพย์ ธีระเนตร และสมชาย นิลอาธิ, ผู้แปล). ศาลามโหสถ.
- จุนพรรณ รูปหอม. (2560). *การแปรของวรรณยุกต์ตามตัวแปรอายุในภาษาไทพวน อ.เชียงคาน จ.เลย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- ณชาภุมย์ สิงห์เสนา. (2556). *การใช้คำลงท้ายของชาวไทยพวน: บ้านบวม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- พิณรัตน์ อัครวิฒนากุล. (2546). *การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- พิณรัตน์ อัครวิฒนากุล. (2562). “พวน” ไม่ใช่ “ลาว”: หลักฐานทางภาษาศาสตร์ด้านคำศัพท์และเสียงเพื่อยืนยันความแตกต่างระหว่างภาษา. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 36(1), 1-31.

- โพธิ์ แคมลำเจียก. (2537). *ตำนานไทยพวน: เรื่องเล่าเก่าแก่*. สัมผัสสาร (ดอกหญ้า).
- เรืองเดช ปันเขื่อนขันธ์. (2531). *ภาษาถิ่นตระกูลไทย (พร้อมทั้งภาษาตระกูลต่าง ๆ ในประเทศไทย)*. สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศุภกิต บัวขาว. (2561). การแปรของวรรณยุกต์ภาษาเลย อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 35(2), 304-330.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. (2543). *ภูมิศาสตร์ภาษาถิ่น*. เอกพิมพ์ไท.
- อดุลย์เดช ดิยะบุตร. (2553). *เมืองเลยที่เรารัก*. โรงพิมพ์ประมวลวิทยา.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถวิทย์ รอดเจริญ, อุบลวรรณ สวนมาลี และประเทือง ทินรัตน์. (2559). การศึกษาเชิงสำรวจ: การสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไตหย่า อำเภอซินผิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 24(46), 331-347.
- Brown, J. M. (1965). *From ancient Thai to modern dialects*. Social Science Association Press of Thailand.
- Gedney, W. J. (1972). A checklist for determining tones in Tai dialects. In M. E. Smith (Ed.), *Studies in linguistics in honor of George L. Trager* (pp. 423–437). Moulton.